

“Birlikte, tek dünya”

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis

08.06.2014

Görme, işitme, ortopedik, zihinsel vb. engelleri bulunan bireyler toplumun önemli bir kesimi tarafından dışlanıyor. Dışlanmakla da kalmıyor, söz konusu bireyler kaynaklardan da uzaklaştırılıyor

Çevremizi nasıl anlamlandırıyoruz? Veya çevremizi anlayabilmek için nasıl bir düşünce yapısına sahibiz? Elbette, bu ve benzeri soruları cevaplamak kolay değildir. Yurdağül Bezirgan Arar ve Nuri Bilgin (2010) ifade ettiği gibi: “İnsanın dünyayı anlamlandırma konusunda en önemli etkinliği kategorizasyondur.” Dolayısıyla çevremizi anlamlandırırken kullandığımız kategoriler bizim düşünce yapımızı sınırlandırabildiği gibi, konuları da anlamamızı kolaylaştırmaktadır. Bir başka ifadeyle; kategoriler anlama işlevimizi hızlandırıyor. Bir taraftan da bu kategorilerin nasıl ve hangi güçler tarafından oluşturulduğu sorgulanmalıdır. Zira kategorileri belirleyenler içeriği de belirleyeceği için, toplum içinde bölünmelerin de yaşanması mümkündür.

Dışladığımız kesimler

Konumuzu biraz daha açacak olursak, içinde yaşadığımız toplumu nasıl anlamlandırdığımız üzerinde durmak istiyorum. Söz konusu toplumu anlamaya çalışırken, kategorilere böleriz. Bu kategoriler demografik özelliklere göre de oluşabilir, aidiyete göre de. “Örneğin insanlar, meslek, yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, yerleşim yeri gibi çeşitli kriterlere göre gruplandırılabilir gibi aidiyet kriterine göre, ‘biz’ ve ‘onlar’ veya iç grup (in-group) ve dış grup (out-group) şeklinde de kategorilendirilebilir” (Arar ve Bilgin, 2010). Bu kategorilerden hareketle toplum içinde dışladığımız ve görmezden geldiğimiz bir kesimden bahsetmek istiyorum. Bu kesim engelli vatandaşlarımızın içinde olduğu kategoriden başkası değildir. Görme, işitme, ortopedik, zihinsel vb. engelleri bulunan bireyler toplumun önemli bir kesimi tarafından dışlanıyor. Dışlanmakla da kalmıyor, söz konusu bireyler kaynaklardan da uzaklaştırılıyor. Sonuç olarak güçlü olan grup bireyleri bu süreci istediği gibi meşrulaştırabiliyor.

Hep birlikte sergi

İyi ki bu konuya farklı bakabilen kurum ve kişiler halen daha bulunuyor. Geçtiğimiz günlerde Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) İletişim Fakültesi öğretim görevlisi ve fotoğraf sanatçısı İsmail Gökçe'nin verdiği “İleri Fotoğrafçılık Dersi” kapsamında “Birlikte, tek dünya” temalı fotoğraf sergisi düzenlendi. Sergide birliktelik mesajı vermeye

çalışan İsmail Gökçe ve öğrencileri, toplum tarafından dışlanan ve görmezlikten gelinen zihinsel ve fiziksel engelli bireyler ile birlikte bir sergi düzenlediler. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sosyal Hizmetler Dairesi'ne bağlı İrfan Nadir 18 Yaş Üstü Engelli Rehabilitasyon Merkezi'nde eğitim gören zihinsel ve fiziksel engelli genç ve yetişkin bireyler DAÜ öğrenciler tarafından fotoğraflandı. Aynı şekilde merkezin öğrencileri de DAÜ İletişim öğrencilerinin portre fotoğraflarını çekme imkânı buldu.

Hayatın bir gerçeği

Konuyla ilgili arkadaşım, fotoğraf sanatçısı İsmail Gökçe ile bir söyleşi gerçekleştirdim. Öğrencileri için final projesi düşündüğü sırada, İrfan Nadir 18 Yaş Üstü Engelli Rehabilitasyon Merkezi'nin önünden geçtiğini söyleyen Gökçe, yıllardır merak ettiği merkezin içine girerek yetkililerle görüştü. "Merkezdeki bireyleri toplum içinde daha görünür kılmak, toplumun engelli bireyler konusunda farkındalığını artırmak ve faydalı bir proje yapmak istiyordum" diye düşüncelerini ifade eden İsmail Gökçe, birçok kişinin toplum içinde yaşam mücadelesi veren söz konusu bireyleri hayatın bir gerçeği olarak algılamadığına dikkat çekti. Ailemizin içinde engelli bir kişi olmadığı sürece bu tür durumlara duyarsız kaldığımızı dikkat çeken Gökçe, engelli bireylerin sosyal yaşama dâhil olabilmesi için toplum olarak elimizden geleni yapmamız gerektiğini vurguladı.

"Ayıp" ve "kusur"

İsmail ile sohbet ederken, toplumun bireyleri olarak evinde gerek zihinsel gerek ise fiziksel engele sahip birisinin olmasını nasıl anlamlandırdığımızı bir kez daha düşündüm. Pek çoğumuz böylesi bir durumu "ayıp" ve "kusur" gibi algılıyoruz. Yani bu konudaki algılarımızı içeren kategorilerimiz, önceden bu şekilde bilgiler ile doldurulmuş durumdadır. Sonrasında ise bu ayıbı örtmek için çalışıyoruz. Ne yazık ki engelli vatandaşların engeline bir engel daha katarak, toplum içinde sosyal yaşama dâhil etmiyoruz. Başımızı kuma gömdüğümüzde sorunun yok olacağını zannediyoruz ama dilediğimiz kadar görmezden gelemiz sorun çözülmeyi bekler vaziyette ortada duruyor.

Manevi taraf

DAÜ öğrencileri merkezdeki engelli öğrencilerinin portre fotoğraflarını çekmenin yanı sıra bu kişilere kendi profesyonel fotoğraf makineleriyle çekim yapmayı göstererek onların da kendi portrelerini çekmelerini sağladılar. İsmail Gökçe ayrıca öğrencilerinin projeyi ciddi bir biçimde sahiplendiğini ve manevi bir tarafın da ortaya çıktığını söyledi. Proje yaklaşık 3 hafta sürdü. Bu süreçte merkez öğrencileri üniversiteye gelip stüdyoda fotoğraflandılar. Gökçe'nin öğrencileri de altı kez merkeze giderek kendilerine ayrılan odada merkez öğrencilerine fotoğraf çekmeyi öğrettiler. İsmail Gökçe: "Aslında bu sergi, sadece DAÜ öğrencilerinin değil. Karşılıklı portre çekimi içeriğiyle, her iki kurum öğrencilerinin de sergisidir" dedi. Projeye katkı koyan İsmail Gökçe'ye, öğrencilere ve merkezde çalışan tüm emekçilere teşekkürler.

Medya desteği önemli

Sadece özel günlerde değil, medyanın belirli aralıklarla bu tür özel eğitim merkezlerini gündeme taşıması gerekiyor. Ne yazık ki kamusal alanda göremediğimiz zihinsel ve

fiziksel engelli bireyleri, medyamızda da göremiyoruz. Medyanın engelli bireylerin sosyalleşmesinde, topluma kazandırılmasında önemli görevleri bulunuyor. En başta engelsiz kaldırımlar, binalar ve sosyal alanlar için yerel yönetimler üzerinde baskı oluşturacak araştırma haberleri yapılabilir. Kamuoyunun farkındalık düzeyini artırarak engelli bireyler hakkında daha fazla bilgiye sahip olması sağlanabilir.

Gönlümün “başkanları”

Bu vatandaşlarımıza eğlenceler veya festivaller düzenleyerek sorunun sadece manevi tarafını destekleyebiliyoruz. Bununla birlikte çevremizde somut adımlar atılmasını istemek vatandaşlar olarak hakkımız. Yaklaşan belediye seçimlerinde kapımızı çalan başkan adaylarına şu soruyu sorabilirsiniz: Beldemizde zihinsel ve fiziksel engelliler için hangi projeleriniz var? Kapının altında broşür atıp kaçmak, sizin başkan seçilmenize belki yetebilir, ama benim gönlümün “başkanları” bu tür özel eğitim merkezlerinde çalışan ve engelli vatandaşlara yardım eden insanlar olmaya devam edecektir.

Kaynak

Yurdagül Bezirgan Arar ve Nuri Bilgin (2010) Gazetelerde ötekileştirme pratikleri: Türk basını üzerine bir inceleme, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Gazi Üniversitesi, Ankara, Sayı: 30.